

TV

Prava državotvorna proslava

To vračanje v jugoslovansko pojmovanje kulture (in države) je postalo že prav komično

Del proslave je bil tudi odlomek predstave **Krst pri Šavici** Gledališča Koper. /Foto: Borut Krajnc

Piše: Stanka Prodnik

Verjetno je bil kar pokojni Jaša L. Zlobec tisti, ki je kmalu potem, ko je leta 1991 Demos prevzel oblast, zaznal, da so novi oblastniki malce togotni in razočarani: saj so dobili oblast v svoje roke, kot so si želeli, a kaj, ko so morali privoliti v kompromis, ki se mu je reklo demokracija. Prav frustriralo jih je, da nimajo take moči, kot bi jo imeli v enopartijskem sistemu. Zdelo se jim je, da se jim je zgodila neizmerna krivica. In so se nemudoma začeli jeziti na medije, tudi na kulturo, ki so bili seveda kritični tudi do njih, oblastnikov. Mi vsi ostali pa smo bili kar zadovoljni, da je vsak lahko dihal po svoje in da se je dalo vse tudi primerno kritizirati. A ta bolečina je ostala in nasledniki Demosa jo demonstrirajo vsakič znova: tako je bilo z Bajukovo vlado, tako je z vsako naslednjo Janševo, le da je vsakič slabše. Mladi lahko danes v živo opazujejo, kaj je bil problem jugoslovanskega in slovenskega režima pred demokratizacijo. In morda so res najboljši prikaz te preteklosti državne proslave, ki jih pripravlja današnja oblast. Povečevanje naroda, izjemnosti modrega vodstva, nobene kritike in veliko patetike. Res veliko patetike.

Predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada dr. Jožef Muhovič nas je s svojim državnim nagovorom presenetil že lani, letos je zgolj nadaljeval svojo državniško držo, tako neznatno za kulturo, pri čemer smo tisti, ki smo pred njegovim udeleževanjem z Janšo in Simonitija prebrali kakšno njegovo delo, kar nejeverno gledali. O zgodovini umetnosti pač preveč ve, da bi jo lahko tako blanširal. Letos je kulturo »ozaljšal«

s konstruktivnostjo, ki naj bi bila njena velika in lepa značilnost. Citirajmo stavek: »Na preizkušnje in krize, na prav takšne in še hujše, kot so ta hip naše kovidne, medosebne, politične in moralne, se umetnost vselej odzove z energijo konstruktivnosti. Po tem jo tudi prepoznamo.« No, France Prešeren ni bil prav nič konstruktiven. Ivan Cankar ni bil prav nič konstruktiven. Oba sta bila trda kritika, radikalna, neizprosna. Še več: kultura je bila v zgodovini edino orožje Slovencev, če bi bila konstruktivna, danes ne bi imela tega položaja v družbi. Ne nazadnje se je skozi kulturo in inteligenco, od Marka Breclja do Matevža Krivica, rušil prejšnji režim. Plakati NSK, punk bendi, Nova revija, Svetlana Makarovič, Pen, Irwin, Dragan Živadinov, Tine Hribar, Drago Jančar niso bili prav nič konstruktivni do kriz in preizkušenj, ampak radikalni in neizprosni. Če kaj lahko rečemo za kulturo v krizah in preizkušnjah, je, da ta postane bolj produktivna, a bolj politična, v takih časih kultura gara in dela za normalnost in svobodo. Nikakor pa ne postane konstruktivna! In slovenska kultura je zadnji dve težki leti v resnici cvetela, nekonstruktivna je bila, trda, pokazala je svojo moč, političnost, radikalnost.

Žalostna proslava je bila to. Stara šara, proslava brez žive kulture, brez kulturnikov, brez osti in kritike, tako značilnih za ta praznik. Zapolnitev časa, kič za politično gardo, priložnost za samopovečevanje, nekaj, kar z letom 2022 in dejanskim utripom kulture tega časa nima nobene zveze. Na proslavi so pestovali lažno zgodovino in hranili oblastnike s hvalo in prikloni.

POZOR, KULTURA

Piše: Izak Košir

Avtorica: Metka Krašovec

Metka Krašovec (1941–2018), ena najvidnejših slovenskih likovnih ustvarjalk, ki je leto dni pred smrtjo prejela tudi Prešernovo nagrado za življenjsko delo, je velik del svojega obsežnega

in raznovrstnega opusa podarila Narodni galeriji. Avtorstvo razstave in predstavitev donacije je galerija zaupala dramškemu igralcu Radku Poliču. Slednji se je osredotočil na tisti del njenega opusa, ki je bil najmanjkrat razstavljen in zato širši javnosti najmanj znan, hkrati pa gre za dela, ki so najintimnejša. Osvetlil jih je s poezijo, ki je Metko Krašovec spremljala vse življenje, posebej pa v 46 letih skupnega življenja s pesnikom Tomažem Šalamunom (1941–2014). Polič je pesmi in risbe za razstavo izbral neodvisno od naslovov in časa nastanka, zato si sledijo očiščene muzejske faktografije, razstavljene so brez naslovov, tehnike, mer in datacij.

Donacija Metke Krašovec Narodni galeriji, Narodna galerija, Ljubljana
Do 08/05

Uprizoritev Zadnji naj ugasne luč, ki jo je režiral Dorian Šilc Petek, je predstava praktično brez besed, a z obilico glasbe, ki s prepletom močnih vizualij in ekspresivno igro niza občutja naših vsakdanov. Pred nami se razpirajo prepoznavni trenutki, ki jih vsi živimo, igralska ekipa, ki jo sestavljajo Vesna Jevnikar, Doroteja Nadrah, Vesna Pernarčič, Miha Rodman, Vesna Slapar in Aljoša Ternovšek, pa jih pričara kot študijo absurdnosti sodobnega življenja, sveta, ki nam beži izpod nadzora.

Zadnji naj ugasne luč, Prešernovo gledališče, Kranj

Ponovitvi 11/02 in 14/02

Monumentalne neonske podobe Uroša Weinbergerja se morda zdijo kot podobe fikcije, ustvarjene po apokaliptičnih ZF-scenarijih, vendar vedno znova odslkavajo realnost. Weinbergerjeva dela so tako že davno napovedala trenutno izjemno kompleksno globalno situacijo in stanje duha. Sedanje družbeno dogajanje – politično, gospodarsko, uporaba visokotehnoloških orodij, okoljska kriza in globalna pandemija – se zrcali tudi v umetninah s tokratne razstave, kjer so na ogled velikoformatne slike, ustvarjene med letoma 2020 in 2022.

Uroš Weinberger: Projectories, KiBela, Maribor

Do 26/02